

N:o 161.

Af herr **J. Olsson**, i Stockholm i fråga om nedsättning af anslagen under riksstatens tredje hufvudtitel.

Frågan om en nedsättning af anslagen under riksstatens tredje hufvudtitel förevar senast vid 1896 års riksdag. I motion n:o 196, underskrifven af sex af kammarens ledamöter, tillät jag mig då föreslå, att Riksdagen måtte besluta *dels* att nedsätta anslaget till ministerstaten med 40,000 kronor, hvarvid närmast åsyftades en indragning af legationerna i Wien och Konstantinopel, *dels* att minska anslaget för skrifmaterialier m. m. med 9,900 kronor, motsvarande anslaget till de s. k. »hemliga utgifterna». Förslaget vann emellertid icke i någotdera afseendet Riksdagens bifall. I fråga om anslaget till de hemliga utgifterna hänvisade statsutskottet, till stöd för sin hemställan om afslag å motionen i denna del, till statsrådsprotokollet öfver utrikesdepartementsärendet den 13 januari 1896 sid. 26. Sitt afstyrkande utlåtande, beträffande den föreslagna nedsättningen i anslaget till *ministerstaten*, motiverade deremot statsutskottet på följande sätt:

»Ehuru väl utskottet är öfvertygadt, att Riksdagen fortfarande vidhåller sin förut uttalade mening, att minskning i anslagen under denna hufvudtitel bör kunna åstadkommas, har utskottet dock, med anledning deraf, att den komité af svenske och norske män, hvilken nyligen blifvit tillsatt för att utarbeta förslag till förändrade bestämmelser i afseende å Sveriges och Norges förening, vid sitt uppdrags utförande måste beröra förhållanden, som inverka på kostnaderna för den utländska representationen, ansett Riksdagen tills vidare icke böra vidtaga någon förändring i berörda anslag, på sätt i den förra af ofvannämnda motioner föreslagits, helst den i statsrådsprotokollen omförmälda utväg

att hädanefter tillsätta så väl diplomatiska som konsulära befattningar med uttryckligt förbehåll, att den utnämnde skall utan kraf på godtgörelse hafva att finna sig i de förändrade bestämmelser med hänsyn till hans embetsställning, som må kunna meddelas, bereder tillfälle till att, när förhållandena dertill föranleda, göra de indragningar och besparingar, som kunna finnas nödiga.»

Med anledning häraf hemställde utskottet, att Riksdagen med afslag å motionen måtte bifalla hvad Kongl. Maj:t i fråga om de ordinarie utgifterna under tredje hufvudtiteln föreslagit. Denna hemställan bifölls af begge kamrarna, i den andra dock först efter votering, dervid minoriteten röstade för bifall till motionen.

Riksdagen har sålunda i enlighet med statsutskottets hemställan ännu så sent som år 1896 ansett:

att en minskning i anslagen under tredje hufvudtiteln bör kunna åstadkommas;

att Riksdagen emellertid, så länge unionskomitén icke avslutat sitt arbete, *tills vidare* icke borde vidtaga någon förändring i berörda anslag; men

att dock, när förhållandena dertill föranleda, indragningar och besparingar, som kunde finnas nödiga, borde kunna vidtagas.

Denna Riksdagens uppfattning 1896 stod i fullkomlig öfverensstämmelse med den mening, som gjort sig gällande inom representationen allt sedan dess ombildning 1865—66, särskildt inom Andra Kammaren. Redan den första Riksdagen efter representationsreformen anhöll i skrifvelse af den 8 maj 1867 att, »då Sveriges diplomatiska intressen i flere länder torde kunna utan men besörjas på ett mindre kostsamt sätt än hittills ansetts vara erforderligt, Kongl. Maj:t täcktes låta tillse, och utreda, huruvida icke inskränkningar å anslagen under tredje hufvudtiteln skulle kunna vidtagas, samt för näst sammanträdande Riksdag framlägga förslag till nedsatt utgiftsstat för nämnda hufvudtitel». Dåvarande utrikesministern Manderström, som i anledning af Riksdagens framställning yttrade sig i frågan, i statsverkspropositionen (bil. n:o 2) till 1868 års Riksdag, fann det visserligen görligt att sammanslå ej blott legationerna i Haag och Brüssel — hvilket sedermera skett — utan äfven legationerna i Madrid och Lissabon — hvilket deremot icke skett —; hvarjemte han medgaf, att de förenade rikena borde kunna nöja sig med en chargé d'affaires (tillika generalkonsul) i Konstantinopel, der vi dock fortfarande hafva en envoyé. Deremot ansåg Manderström en beskickning i Wien nödvändig, ehuru han därför icke kunde anföra andra skäl, än *att* Sverige varit af en envoyé der representerad allt

sedan westphaliska freden; att Österrike »oaktadt de motgångar, hvaraf det träffats», vore en af de förnämsta länkarna i det europeiska statsförbundet; samt att en ändring skulle medföra »olägenheter», hvilkas beskaffenhet dock endast antyddes så till vida, som en inskränkning i Wien från de förenade rikenas sida förmenades komma att medföra en dylik »från den andra sidan»!

På grund af Riksdagens nämnda skrifvelse blef visserligen år 1868 en — ehuru obetydlig — nedsättning af anslagen under tredje hufvudtiteln vidtagen. Men att den icke ansågs tillfyllestgörande framgår deraf, att vid följande riksdagar den gjorda framställningen om minskning i dessa anslag förnyades, ehuru i något förändrad form. Jag tillåter mig att ur en vid 1895 års riksdag väckt motion låna en sammanfattning af de sålunda gång efter annan gjorda försöken att ytterligare nedbringa utgifterna under tredje hufvudtiteln. Af den historik, som der lemnas, framgår bland annat:

»att Riksdagen 1871, 1872 och 1873 anhållit, att Kongl. Maj:t måtte vidtaga sådana åtgärder, att anslaget till ministerstaten måtte efter hand kunna minskas med sammanlagdt 40,800 kronor, hvilket belopp tills vidare uppfördes såsom »tillfälligt anslag till öfvergående utgifter»;

att Riksdagen år 1879 gjorde framställning till Kongl. Maj:t om vissa till 'minskning i utgifterna' ledande förfoganden;

att Riksdagen år 1891 uttalade sin öfvertygelse, att besparingar å tredje hufvudtiteln vore möjliga, och sin förhoppning, att Kongl. Maj:t måtte egna frågan den uppmärksamhet, hennes vigt påkallar;

att Andra Kammaren 1889 och 1890 för sin del beslutit skrivelser i detta syfte till Kongl. Maj:t, hvilka af Första Kammaren afslagits;

att Andra Kammaren 1891 och 1892 beslutit 40,000 kronors nedsättning i anslaget till ministerstaten, men tappat i gemensam votering;

att de sålunda sedan några och tjugu år af Riksdagen eller af dess Andra Kammare uttalade önskningsar *ej vunnit något afseende hos Kongl. Maj:t*, som till och med föreslagit förhöjningar såväl å ministerstatsanslaget som å andra anslag under tredje hufvudtiteln.»

Härtill kan läggas, att, medan de ordinarie anslagen under tredje hufvudtiteln år 1871 uppgingo till 607,000 kronor och sedan dess, oaktadt de från Kongl. Maj:ts sida gjorda försöken att höja anslagsbeloppet, bibehållits vid ungefär samma summa, motsvarande post i den för nästa år föreslagna riksstat är upptagen till 629,250 kronor. I stället för den minskning och indragning å utrikesbudgeten, hvarom Riksdagen gång efter annan gjort framställning, har sålunda chefen för utrikesdepartementet tillstyrkt och Kongl. Maj:t föreslagit en icke obetydlig ökning af samma budget och till och med ifrågasatt en vida

större ökning å anslaget till ministerstaten, ehuru frågan derom, efter afstyrkande från norsk sida, fått förfalla.

Att Riksdagen icke bör finna sig i att dess ofta upprepade önskemål lemnas så helt och hållet utan afseende, att Kongl. Maj:t i stället föreslår en ökning i de anslag, som Riksdagen ansett utan olägenhet kunna minskas, synes ligga i öppen dag. Visserligen hafva motionärerna vid 1896 års riksdag samt den minoritet, som då förenade sig om yrkandet på en nedsättning å tredje hufvudtiteln, respekterande de skäl som föranledde 1896 års Riksdag att *tills vidare* icke vidtaga någon nedsättning i nämnda anslag, låtit frågan härom hvila, i afvaktan på afslutandet af unionskomiténs arbeten. Då emellertid denna komité numera fullgjort sitt uppdrag och då, såsom alla känna, komiténs arbeten icke medfört något praktiskt resultat, i allt fall icke något som »inverkar på kostnaderna för den utländska representationen», torde tiden vara inne för Riksdagen att återupptaga de gamla önskemålen om en minskning af utgifterna för de förenade rikenas diplomatiska representation i utlandet, samt den indragning af denna representation, der densamma befinnes öfverflödig eller onödig. Så mycket mera anledning synes förefinnas att nu återkomma med förslaget från 1896, som ju det *enda* uppgifna skäl, som då förmådde Riksdagen att tills vidare afslå motionen, numera bortfallit, samt Riksdagen dessutom sjelf ansett, att en minskning af ifrågavarande anslag bör kunna åstadkommas, så snart det år 1896 omförmälda skälet icke längre hindrade.

Skälen till denna Riksdagens gång efter annan uttalade uppfattning om önskvärdheten af större sparsamhet och indragningar på tredje hufvudtiteln torde jag icke behöfva vidlyftigare upprepa. De kunna sammanfattas i en hänvisning till det af ingen bestridda sakförhållandet, att vårt lilla land numera icke önskar på något sätt inblanda sig uti den europeiska storpolitiken. Deraf följer, att de förenade rikenas rent diplomatiska representation utan olägenhet kan minskas eller indragas, der icke de förenade rikenas handels- och sjöfarts- eller öfriga *ekonomiska* förbindelser kunna anses göra en diplomatisk representation nödvändig eller behöflig.

Att detta icke är fallet med alla de förenade rikenas beskickningar torde knappast kunna af någon opartisk bestridas. Sålunda har det redan ofta framhållits och ådagalagts, att bibehållandet af särskildt legationerna i *Wien* och *Konstantinopel* icke kan motiveras ur den enda synpunkt, som numera får anses berättiga upprätthållandet af en diplomatisk beskickning, nemligen hänsynen till våra handels- och sjöfarts-

eller andra rent ekonomiska intressen. De förenade rikenas handel och sjöfart i österrikiska och turkiska hamnar är nemligen så ytterst obetydlig, att de intressen, som dermed äro förknippade, mycket väl torde kunna tillgodoses af vårt lands *konsulära* representation i dessa länder. Af handels- och sjöfartskomiténs utlåtande den 29 oktober 1898 inhemtas sålunda, att antalet svenska fartyg, som under åren 1870—74 besökt österrikiska hamnar, utgjort i medeltal sex (6) samt under år 1896 nedgått till två (2); motsvarande siffra för norska fartyg utgjorde sistnämnda år 16. Antalet svenska fartyg, som samma år afgingo från turkisk hamn, utgjorde endast elfva (11) och norska fartyg endast tolf (12). Att de förenade rikenas *handelsförbindelser* med nämnda begge länder inskränka sig till liknande blygsamma dimensioner ligger i öppen dag. Några betydligare ekonomiska intressen af annat slag, som de förenade rikena skulle hafva att bevaka i nämnda begge länder, torde lika litet kunna uppletas. Åtminstone har man hittills icke ens påstått, att bibehållandet af ifrågavarande begge legationer skulle vara motiveradt af hänsyn till Sveriges eller Norges materiella, praktiska eller ekonomiska intressen i nämnda länder, utan städse hänvisat till de rent politiska skälen såsom afgörande.

I sitt yttrande under debatten om utrikesbudgeten vid 1896 års riksdag framhöll hans excellens herr utrikesministern, att de ärenden, som numera »bilda hufvudinnehållet i beskickningarnas brevvexling med departementet», icke såsom under föregående tider rörde »politik, hof-ärenden, militärväsen och lagstiftning», utan omfattade framför allt »handel och sjöfart, jordbruk och andra näringar, internationella öfverenskommelser af alla slag, rättshandlingar», arfsmål m. m. dylikt. Hans excellens tillade, att den alltjemt tilltagande samfärdseln oupphörligt skapar nya intressen och på så sätt nya tillfällen till verksamhet, samt att det vore till ett sådant internationellt samarbete, som de förenade rikena behöfde sina beskickningar.

Granskar man behöfligheten af de diplomatiska legationerna i *Wien* och *Konstantinopel* ur den af hans excellens angifna synpunkten, torde ingen kunna påstå, att Sverige med Österrike och Turkiet drifver så liflig handel eller sjöfart, eller att vårt jordbruk eller andra näringar stå i sådan förbindelse med nämnda begge länders, eller att våra internationella öfverenskommelser med dem äro så betydande, att upprätthållandet af dyrbara beskickningar i dessa länder *ur dessa synpunkter* skulle kunna anses nödvändigt. Tvärtom lära väl de rent praktiska intressen, som de förenade rikena kunna hafva att bevaka i *Wien* och *Konstantinopel*, icke vara större till antal och art, än att de lika väl

kunna tillvaratagas af Sveriges och Norges konsulära representation derstädes. Åtminstone torde man våga antaga detta, intill dess motsatsen med sakliga skäl visats.

För öfrigt kan man till stöd för såväl en minskning i de alltför dyrbara utgifterna för vår diplomatiska representation som för en indragning af de minst behöfliga legationerna åberopa föredömet från flera andra smärre länder, exempelvis Danmark, hvars utrikesbudget är väsentligt mindre än vår, samt Schweiz.

Med stöd af det anförda, och med åberopande af det statsutskottets uttalande, hvartill 1896 års Riksdag anslöt sig, samt med erinran, att det *enda* uppgifna skäl, som då förmådde Riksdagen att afböja en nedsättning af anslagen å tredje hufvudtiteln, numera bortfallit, tillåter jag mig alltså värdsamt föreslå:

att Riksdagen måtte afslå den af Kongl. Maj:t under rubriken »skrifmaterialier, expenser och extra utgifter» begärda förhöjningen å ifrågavarande hufvudtitel; samt

att Riksdagen måtte besluta att nedsätta det af Kongl. Maj:t till ministerstaten begärda anslag, 337,941 kronor, med 40,000 kronor.

Stockholm den 28 januari 1898.

John Olsson.